

O VELIKOSTI NEPATRNÉHO

Původ materiálu

Marta Sedláčková

Pořadí v lekci

26

Žalm 78,1 +4b- Lide můj, naslouchej učení mému, k slovům úst mých nakloň ucho. Budeme vyprávět budoucímu pokolení o Hospodinových chvályhodných činech, o mocných skutcích a divech, jež konal.

Liturgické čtení-L 13,18-21

KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

- oddíl Lk 13,18-30 zahrnuje tři samostatné úseky (18-19, 20-21, 22-30). Známou dvojici podobenství o hořčičném zrně (18-19) a o kvasu (20-21) Lukáš zařadil za oddíl o uzdravení v sobotu, který končí slovy: „...*ale celý zástup se radoval nad podivuhodnými ?iny, které Ježíš konal*“.

Lukáš tak může narážet na situaci, kdy lidé malomyslně vzpomínají: velké věci se dály kolem Ježíše (velké věci se dály dřív).... A co z toho zbylo? Lukáš ukazuje: po Ježíši nám nezůstaly jen vzpomínky (jako osvětlené políčko ve filmu). Ježíšovým působením něco mezi lidmi začalo, něco se rozpoutalo. A je to jako hořčičné zrnko, je to jako kvas.

A možná, že má Lukáš vedle malomyslnosti na mysli ještě jinou situaci, kdy lidé ve svatém nadšení ztotožňují něco, co prožívají jako velké, s Božím královstvím. A říká: toto ještě není cíl...

Dvojice podobenství udržuje představu Božího království reálnou a střízlivou. Obě podobenství přibližují Boží království v jeho dynamičnosti (síla semínka, síla kvasu). Obě podobenství také spojuje účel (ptáci mají kde hnízdit, je jídlo pro dost lidí): Boží království *k němu tíhne*, něčemu chce sloužit (má to smysl).

- **hořčičné zrnko** (v. 18-19) je palestinská realie (v našem prostředí by to bylo spíš zrnko máku): vyznačuje něco tak malého, že to lidské oči sotva rozeznají. A přece je z toho

nakonec vysoká rostlina, nepřehlédnutelná (kolem 3 m), která nabízí ochranu a útočiště ptákům. Není to žádná ušlechtilá nebo užitečná rostlina, spíš byla vnímána jako plevel (v našem prostředí by to mohl být třeba bolševník): k Božímu království by se jistě víc hodilo starozákonní přirovnání k cedru (viz. Ez 17,22-23). Ježíš však používá všední obraz hořčice, když mluví o Božím království: Boží království se takto jeví, všedně, obyčejně.

Podstatné na podobenství je tedy rozdíl mezi malým zrnkem a velkou rostlinou: Boží království se může jevit jako malé a přehlédnutelné (a všední), a přece jednou bude dostatečně zjevné.

- **kvás** (v. 19-20) je rovněž absurdně malé množství látky ve srovnání s množstvím mouky (v podobenství by prý uvedené množství mouky odpovídalo přípravě chleba až pro 150 lidí, tedy pořádnou hostinu). Řecký výraz pro vložení kvasu do mouky je přesně „ukryje“ - Boží království je v tomto světě skryté. A přece - to, co je skryté, způsobí reakci v celém množství: kvas těsto prostoupí a promění. I když je Boží království nyní skryté, přece ve světě působí a proměňuje (zevnitř).

- Ježíš chodí (v.22-30) městečky a vesnicemi (roste to a kvasí to) a směr je Jeruzalém (evangelista míní velikonoční událost, Ježíšovo ukřižování a vzkříšení). Nyní zazní otázka: co lidé a Boží království („Pane, je opravdu málo těch, kteří budou spaseni?“)?

Podobné téma se již u Lukáše řešilo v podobenství o rozséváči a v jeho výkladu (Lk 8,4-18), kde zazní: všechno prostě nevzejde, jsou tu okolnosti, které brání Božímu království a dělají mu škody (i když mu nezabrání). V našem oddíle je však důraz posunut na **osobní odpovědnost**: „snažte se vejít úzkými dveřmi“ (a v souvislosti s cestou do Jeruzaléma tu zní souvislost s Ježíšovou cestou, která vede a povede úzkými dveřmi). Na obraz dveří navazuje **podobenství o zavřených dveřích**: jednou hospodář vstane a zavře a už bude pozdě: kdo zůstane za dveřmi, už se dovnitř nedostane. - *Nyní* je ještě čas úzké dveře hledat a jimi vejít a je to nejdůležitější rozhodnutí života.

Úzké dveře navozují představu: do království Božího vede otvor velikosti lidské postavy: jen taktak se protáhnou a už nic víc si s sebou nevezmu (nepotřebuji si s sebou vléci ani majetek – viz podobenství o boháči Lk 12,13-21, ani dobré skutky, ani rodokmen a zasloužilost – viz farizeus v podobenství o farizeu a celníkovi – Lk 18,9-14).

Království Boží tady splývá s představou známou v tehdejší židovstvu, tj. představou o celosvětovém shromáždění na konci všeho. Zároveň je tu podtržen radostný aspekt: bude to velkolepá hostina (praotcové Izraele budou s pohanskými národy ze všech světových

stran). Narážkou na toto shromáždění je u Lukáše líčení svatodušní události ve Skutcích 2,1nn a pak v následném šíření evangelia k pohanům: svatodušní událostí se dostáváme k událostem posledního času.

V odpovědi těm, kteří se ocitli vně (v. 27), nemáme hledat jakési zavržení: důvod toho, že jsou vně něčeho tak krásného, je třeba hledat právě v tom, jak se dovolávají svých nároků (v. 28 - jedli jsme s tebou i pili a na našich ulicích jsi učil). Království Boží není pro zasloužilé, přichází jako dar pro všechny (...jsou poslední, kteří budou první, a jsou první, kteří budou poslední). Podobenství o zavřených dveřích však vyzývá: ještě není pozdě, ještě je otevřeno.

Nyní je zrna zaseto, kvas vložen do těsta. Už to pracuje. Bůh má zájem o všechny lidi po celém světě. Vstoupit do Božího království znamená tomu uvěřit a nepohrdat malými začátky.

ÚSKALÍ TEXTU

Ti, kteří se ocitli za zavřenými dveřmi, bývali ztotožňováni se židy, kteří odmítli přijmout Ježíše jako Krista, zatímco pohané evangelium přijímali a stávali se křesťany. Jakkoli si tak mohli první křesťané v době vzniku církve určité věci asi dost pochopitelně vysvětlovat, přesto jde o chybný výklad, později vyloženě nesprávný a až nebezpečný (Ježíš sám přece spíše varuje před lichým dovoláváním se jeho jména). Ježíš zdůrazňuje, že království Boží přichází od Boha svobodně, cestou milosti (a překážkou ke vstupu do Božího království je frajeření a machrování, ocitnout se rázem vně lze např. tak, že se dovoláváme svých skvělých kořenů).

POMŮCKY

- u mladších dětí lze ukázat semínka: semínko máku je tak malé, že je ani nevidíme, semínko smrku – jak vysoký strom z něho vzejde? Anebo žalud – jak statný a pevný strom? Lze zasadit také něco do kelímku, zalévat a pozorovat...

- pro pozoruhodně výstižné podobenství o kvasu se dají najít podobné reakce, kdy malé množství něčeho promění celé množství. Ale asi není lepšího přirovnání, než to Ježíšovo těsto a kvasnice (žádná rychlá reakce, výbuch, ale pozvolná proměna zevnitř, a ta proměna je k něčemu dobrému – množství lidí se nají).

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

Pro Teofila:

Teofil se může ptát: Lukáši, vím že už jsme to spolu řešili. Ale zas mě to napadlo a zas si s tím nevím rady. Zdá se mi, že z Božího království je toho tak málo vidět (je nás docela málo) a na Ježíše nám zbyly jen vzpomínky a ty se jednou vytratí, ne? (Lukáš může odpovědět: tohle jednou řešili učedníci a Ježíš jim na to vyprávěl tohle:...)

Pro mladší školní věk:

- Na co se všechno lidé mohou těšit? Na co se těšíte vy? Na co myslíte, že se těší dospělí, staří lidé?

Pro starší školní věk:

- před podobenstvím o zavřených dveřích můžete udělat „pokus“: děti mohou napsat, co považují za důležité (na několik papírků, každou věc zvlášť). Pak je vyzvěte, aby v jednotlivých kolech postupně odkládali to, čeho by byli ochotni se vzdát. Proč jsou ochotni se vzdát věcí v takovém pořadí? Co by si nechali nakonec? Co kdyby i toho se museli vzdát – zbude nám ještě něco?

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk

I. Motivace – na co všechno se můžeme těšit?

II. Království Boží jako vzácný dar

III. Ježíš je přináší, ono je už tady a působí: a) jako malé semínko

b) jako když se zadělává těsto

IV. Na království Boží se mohou těšit všichni, veselí a smutní, zdraví a nemocní

b) pro střední a starší školní věk

I. Motivace

II. Všední vzhled Božího působení (podobenství o hořčičném semínku)

III. Skrytost Božího působení (podobenství o kvasu)

IV. Kudy do Božího království (podobenství o dveřích)

V. Nezůstat mimo

VI. Co je skryté, jednou bude zjevné

VII. Měřítko Božího království: první budou poslední, poslední první (co se dnes jeví jako „in“, může být v království Božím totálně „out“.)

VYPRÁVĚNÍ

I. Hádanky

Děti si dávají hádanky. „Není to vidět, ale je to důležité.“ „Jé, takových věcí je!“ „Tak to zkuste, řekněte něco.“ „Třeba něco za rohem.“ „Nebo když spolu lidi mluví, to taky není vidět.“ „Nebo třeba sůl v polívce, ta tam vůbec není vidět, ale polívka bez soli, brr, to se nedá jíst.“ „Když naše máma čekala ségru, taky nebyla vidět; ještě nebyla na světě, ale už byla důležitá, celá rodina se na ni těšila a už jí kupovali dárky.“ „A cos myslela ty?“ „Už jste byli docela blízko s tou solí, myslela jsem na droždí v kynutém těstě, zrovna včera jsme s mámou pekly, a droždí bylo staré a zkazilo nám celé pečení. Taková maličkost, a všechno bylo na nic...“

I dnešní příběhy budou o velkém a skvělém Božím království, které je na začátku nepatrné a skoro neviditelné.

“Kde je to tvoje království? Jak vypadá? Vždyť není vidět! Nevidíme, že by se něco okolo nás změnilo, lidi jsou pořád stejní a nás je všehovšudy pár.” Tak se možná ptali Ježíše učedníci. A podobnou otázku si kladli lidé asi i později: „Copak nám Ježíš neslíbil svoje království?“

Kde je? To tenkrát, když chodil mezi lidmi, to bylo vše jiné, jasné, ale teď..." A taky dneska slyšíme: „Takový velký kostel, a je skoro prázdný! Kde jsou ti lidé?“

II. VŠEDNÍ VZHLED A NEPATRNOST BOŽÍHO PŮSOBENÍ – O HOŘČIČNÉM ZRNU

Ježíš vypráví o Božím království: Je jako hořčičné zrnko, které člověk zasal do své zahrady; vyrostlo, je z něho strom a ptáci se uhníždili v jeho větvích. Hořčičné semínko, to je velmi malé semínko, možná byste ho přehlédli, kdybyste nedávali dobře pozor. A vypadá docela obyčejně, tak nějak všedně. Jenže semínko, to není konec – v semínku je vždycky skrytá rostlina. A tak když je malé hořčičné semínko zaseto do země, začne klíčit a růst. Člověk chodí po zahrádce a říká si: „Co jsem to tu zasal? Vypadá to jako plevel.“ Ale když tam přijde koncem léta, z malých semínek jsou obrovské keře, o dost větší než ten člověk. A najednou slyší z těch keřů zpěv ptáků, kteří si tu postavili hnízda a vyvedli mladé. Z malého semínka se stal téměř strom, který může poskytnout domov ptákům a ochranu a bezpečí před různými škůdci.

A právě tak to Ježíš myslí: „Nemusíte se strachovat, když se vám zdá, že Boží království nevidíte, nebo když máte pocit, že váš kostel je prázdný. Boží království se může zdát malé a přehlédnutelné. Ale je tu a roste. Často vypadá docela všedně, někdy úplně obyčejně – třeba když vám někdo pomůže s úkoly, třeba když se na vás někdo usměje, nebo když zažijete krásnou neděli se svými přáteli a rodinou. Boží království se rozhodně neztratí. Jestli se zdá, že teď není vidět, jednou, díky Bohu, uvidíme úplně jasně (jako když dostanete nové, správně vyměřené dioptrické brýle), jak tu působí a roste. A kolika lidem poskytlo bezpečí a úkryt, stejně jako hořčičný keř ptákům a jejich dětem.“

III. SKRYTOST BOŽÍHO PŮSOBENÍ – O KVASU

A pak Ježíš vypráví dál: Boží království je jako kvas, který žena vmísí do tří měric mouky, až se prokvasí. Kuchařky a kuchaři to znají dobře, kvásku je při pečení vždycky mnohem méně než mouky, vajíček a mléka. Na jedno kilo mouky, to je 1000 gramů, stačí jen 40 gramů droždí. Kvásek rozmícháte s trochou vody nebo mléka, přidáte špetku cukru a čekáte. V hrnečku to začne reagovat a růst. Pak to vmícháte do mouky, přidáte další přísady. Droždí není v mouce vůbec vidět. Ale je velmi důležité! Mísu přikryjete utěrkou – a pod ní se začnou dít věci! Trocha kvásku prokvasí celé těsto, promění ho – těsto bude lehké, jako nadýchané, a po upečení dobré a lahodné.

A stejně je to s Božím královstvím. Ve světě je skryté. Ale to neznamená, že se nic neděje. Boží království je zamícháno do světa jako droždí do těsta. A v tom světě působí. Přesto že je nyní skryté, proměňuje svět. Proměňuje ho zevnitř. Jako když máma pošeptá synovi: „Odpusť svému bratru, on to neudělal schválně.“ A syn přemýšlí a svému bratru odpustí, i když je naštvaný. Jeho srdce se proměnilo, a změnil se svět okolo – i jeho bratr smí vnímat tu změnu, cestou do školy už jdou spolu a jeden druhému už nic nevyčítá. A u večeře se všichni usmívají. Anebo jako když vás někdo láká: „Pojď, zbijeme ho, nemá se na nás tak blbě koukat.“ A vy řeknete: „Ne, tohle já dělat nebudu.“ A oni se na vás divně dívají, ale nějak je najedou na bitku přešla chuť.“

IV. KUDY DO BOŽÍHO KRÁLOVSTVÍ – O DVEŘÍCH

Ježíšovi učedníci byli potěšeni. Když se však vydali na další cestu, nějak se jim to rozleželo v hlavě: „To vypadá, že těch, kteří nakonec budou v Božím království, bude nakonec docela málo. Je to tak, Ježíši? Je opravdu málo těch, kteří budou zachráněni?“

A Ježíš říká: „Vezměte si takové dveře. Můžete se na ně dívat, okukovat je ze všech stran, ale když jimi neprojdete, nikdy se nedostanete dovnitř. Dveře do Božího království jsou úzké. Ne žádné dvojkřídlé dveře, kterými protáhnete kde co. Spíš taková dvířka, co se musíte sklonit a pak ještě zatáhnout břicho, abyste jimi prošli. Někteří těmi dveřmi budou chtít vejít, ale neprojdou, protože s sebou potáhnou spoustu zbytečností. Spousta lidí se ani snažit nebude. Ale jednou se ty dveře zavřou. A pak to těm venku možná dojde – my nejsme vevnitř! A začnou tlouct a bouchat na dveře: „Tak nám přece otevřete!“ Ale zevnitř se ozve Pánův hlas: „Znám vás? Nevím o tom!“ Ti venku se začnou zapřísahat: „Jedli jsme s tebou a pili, a vedle u sousedů jsi učil. Vždyť jsme se viděli!“ Ale za dveřmi bude jen smutné ticho a zůstanou zavřené. Ti venku jen nakukují okny, vidí Abrahama, Izáka a Jákoba, jak spolu se spoustou dalších sedí u velkolepé večeře. Ale oni jsou venku a vzteky jen skřípou zuby a pláč.“

“To je ale kruté podobenství,” říká učedník vedle Ježíše. „Ano,” říká Ježíš, „ale je to jen podobenství, a já vám ho tu vykládám, protože teď jsou ty dveře ještě otevřené. A protože chci, abyste těmi dveřmi co nejdřív vešli. Jsou úzké, ale projít se jimi dá. Nemusíte mít pro to žádné zásluhy – naopak, ty musíte nechat venku. Před dveřmi musíte odložit všechno, na čem si zakládáte. I svůj majetek, na kterém tak lpíte. Vysoké vstupné nevybíráme, na úplatky nás nedostanete. Nepomůže žádné odvolávání na to, že jste ze skvělé rodiny, že všichni vaši příbuzní chodí do kostela. Neprojdete ani s pýchou, nepomůže

vypočítávat, kolik dobrých skutků jste udělali; nebo s kým jste se znali a koho jste poslouchali.“

„Pamatujete si na toho muže, který prosil za svého nemocného sluhu? Poslal ke mně vzkaz: „Pane, vůbec si nezasloužím, abys vstoupil do mého domu, stačí jen tvoje slovo – a můj sluha bude zdrav.“ To byla víra! Uvěřil, že Ježíšovo slovo může uzdravit jeho sluhu. Nebylo potřeba nic víc, než právě víra. I vy takhle můžete vejít úzkými dveřmi na hostinu do Božího království. Jen věřte, že už nyní ve světě pracuje Boží království. Že malé začátky neznamenaají malé konce. Naopak, stejně jako kvas působí Boží království ve světě změnu. Takže vejděte a staňte se součástí kvasu, který mění svět; staňte se útočištěm a bezpečným místem. Vejděte na hostinu, bude velkolepá!”

“Pane, ty jsi skvělý! Díky, že nás do toho svého království zveš. A že jsi nám řekl o těch dveřích, abychom nemuseli zůstat venku!” radují se zástupy okolo Ježíše.

MODLITBA

Pane, nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu, ale řekni jen slovo a má duše bude uzdravena. Protože tvé je království, do kterého chci vejít, a tvá je moc, která mě může protáhnout i nejužšími dveřmi, a tvá je sláva, kterou chci zažívat a ukazovat dalším. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Co je víc vidět ? Věci, které jsou dobré a které se povedou – anebo to, co je zlé?
- Je pravda závislá na množství lidí (kde je víc lidí v neděli – v supermarketu nebo v kostele...?)?
- Víte, že o křesťanech se moc nevědělo, byli přehlédnutelní, a přece jako bacil, jako kvasnice „nakazili“ celou společnost (působením křesťanství zevnitř se např. zhroutil otrokářský systém,...)
- O čem si myslíte, že na to máme právo?

Odkaz na pracovní list

[26 O velikosti nepatrného](#)

Odkaz na píseň

[Kdo na kolenou klečí, vídá dál](#)

[Vzdejme Pánu díky \(SV319\)](#)

[Jako zrnko hořčičné \(SV199\)](#)

[V království Božím místa dost \(EZ694\)](#)

[Nova země, nové nebe \(SV223\)](#)

[Dům na písku postavený, lampa, která zhasíná](#)

[Zůstaň s námi, Pane \(EZ622\)](#)

[Radostná \(SV300\)](#)

[Přiď jiz, přiď, Duchu stvořiteli, Duchu smíření](#)

[Má duše Boha velebí \(EZ627\)](#)

[Neskládejte v mocných naději \(EZ632\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 13,18–30](#)